Eduskunnan talousvaliokunta

HE 323/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE236/2021 vp) täydentämisestä

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Finanssivalvonnalta lausuntoa HE 323/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 236/2021 vp) täydentämisestä (jäljempänä ”täydentävä hallituksen esitys”).

Finanssivalvonta kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Pakotesääntely ja jäädyttämispäätökset

Finanssivalvonta pitää täydentävässä hallituksen esityksessä ehdotettuja muutoksia erittäin tärkeinä. Ehdotetuilla muutoksilla selvennetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (jäljempänä "rahanpesulaki") mukaisten ilmoitusvelvollisten velvoitteita pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamisessa sekä toisaalta parannetaan valvontaviranomaisten toimivaltuuksia valvoa, puuttua ja tarvittaessa määrätä hallinnollisia seuraamuksia puutteellisista menettelyistä pakotesääntelyn ja jäädyttämispäätösten noudattamiseen liittyen.

Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan asiakkaan liiketoimien muiden osapuolien tunnistamiseen liittyvien prosessien ei odoteta muuttuvan merkittävästi nykytilaan verrattuna, sillä EU:n pakoteasetukset velvoittavat jo nykyisellään niin rahanpesulain mukaisia ilmoitusvelvollisia kuin muitakin unionin alueelle rekisteröityneitä yrityksiä. Yritykset ovat olleet tähänkin asti velvollisia huomioimaan toiminnassaan EU:n pakotteet ja noudattamaan niitä. Lisäksi varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) esitöissä (HE 61/2012) on täsmennetty, että lain 6 §:n mukainen kielto siirtää tai muuntaa varoja ulottuu esimerkiksi rahoituslaitoksiin, joiden olisi kieltäydyttävä välittämästä varainsiirtoja, jonka o*sapuolena* on taho, johon on kohdistettu jäädyttämispäätös. Täydentävällä hallituksen esityksellä ei siten laajennettaisi pakotteiden noudattamisen soveltamisalaa.

Kun pakotesääntely velvoittaa jo nykyisellään kaikkia ilmoitusvelvollisia, tulee niiden toteuttaa jo nykysääntelyn puitteissa tarvittavat asiakkaantuntemistoimet sen varmistamiseksi, ettei pakotesääntelyä rikota (mm. pyytämällä asiakkailtaan lisätietoja). Siten esityksellä ei odoteta olevan merkittäviä vaikutuksia ilmoitusvelvollisten asiakkaisiin.

Täydentävässä hallituksen esityksessä ilmoitusvelvollisille esitetty nimenomainen velvoite järjestää toiminta siten, että ilmoitusvelvollisilla on tehokkaat toimintaperiaatteet menettelytavat ja sisäinen valvonta pakotesääntelyn noudattamisen varmistamiseksi, on Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan tärkeä ja kannatettava täsmennys, joka selkiyttää ilmoitusvelvollisten velvoitteita. Finanssivalvonta tulee laatimaan ja julkaisemaan pakotteita koskevan määräys- ja ohjekokoelman valvottavilleen, jossa täsmennetään, mitä tehokkailla toimintaperiaatteilla, menettelytavoilla ja sisäisellä valvonnalla pakotesääntelyn noudattamisen osalta tarkoitetaan. Finanssivalvonnan valvottavien sektorikohtaiset eroavaisuudet tullaan myös huomioimaan määräyksiä ja ohjeita laadittaessa.

Edellä mainitulla lakiin nimenomaisesti kirjattavaksi esitetyllä velvoitteella on myös selkeyttäviä vaikutuksia rahanpesulain mukaisten valvojien toimintaan. Hallituksen esityksen alkuperäisenä tavoitteena oli antaa valvojille toimivalta valvoa sitä, että ilmoitusvelvollisilla on tosiasiallinen kyky vastata pakotesääntelyn mukaisiin velvoitteisiin. Hallituksen esitykseen sisältynyt sanamuotoilu oli kuitenkin tältä osin epäselvä ja tulkinnanvarainen ja sitä on välttämätöntä korjata.

Esitetty muutos vastaisi myös FATF:n Suomen maa-arviossa esittämään puutteeseen siitä, että valvojilla ei ole tehokkaita keinoja puuttua valvottaviensa puutteellisiin pakotesääntelyn noudattamisen menettelyihin. Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan tämä muutos on välttämätön valvojien toimivallan selkeyttämiseksi ja tehokkaan valvonnan turvaamiseksi.

Hallinnolliset seuraamukset (rahanpesulaki ja Finanssivalvonnasta annettu laki)

Täydentävän hallituksen esityksen mukaan jatketun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta seuraamusmaksun vanhentumisaika esitetään muutettavaksi 10 vuoteen. Kyse on nykyisessä lainsäädännössä olevan epäjohdonmukaisuuden korjaamisesta ja Finanssivalvonta pitää muutosta erittäin tärkeänä Finanssivalvonnan ja muiden kansallisten valvojien käytännön valvontatyön kannalta. Finanssivalvonta on jo valvonnassa todennut tilanteita, joissa rahanpesulain vastainen laiminlyönti on jatkunut usean vuoden ajan, mutta jatketun teon kohdalla säädetyn poikkeuksellisen lyhyen vanhentumissäännöksen johdosta jatketusta teosta ei ole voitu määrätä hallinnollista sanktiota.

Finanssivalvonta kannattaa myös ehdotusta siitä, että seuraamusmaksun määräämisessä sovellettavana enimmäisliikevaihtona pidetään luotto- tai rahoituslaitoksen seuraamusmaksun määräämistä edeltävän vuoden liikevaihtoa. Esitys vastaa FivaL:n 41 ja 41 a §:iin lailla

521/2021 tehtyjä muutoksia, jotka johtuivat EU-säädösten asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamisesta (ks. HE 16/2021 vp s. 56).

Myös täydentävässä hallituksen esityksessä ehdotettu rahanpesulakiin lisättävä säännös koskien hallinnollisen seuraamuksen määräämistä yritysjärjestelytilanteessa on tarpeellinen hallituksen esityksessä todetuista syistä.

Lopuksi

Finanssivalvonta kannattaa täydentävää esitystä ja pitää muutoksia kokonaisuutena kannatettavina ja hyvin perusteltuina.

Finanssivalvonta pitää ensiarvoisen tärkeänä, että hallituksen esityksessä ja sitä täydentävässä esityksessä esitetyt muutokset saatetaan voimaan mahdollisimman pian. Tämä on tärkeää, jotta Suomi voi seuraavan FATF:lle tehtävän raportoinnin yhteydessä osoittaa korjanneensa FATF:n Suomen kohdalta identifioimia lainsäädäntöön liittyviä puutteita ja toisaalta varmistaa, että rahanpesulain mukaisilla ilmoitusvelvollisilla on pakotesääntelyn noudattamisen varmistamiseksi olemassa riittävät menettelyt.

FINANSSIVALVONTA

Samu Kurri
osastopäällikkö

Jonna Ekström
johtava lakimies